

Bogatini kupijo vse, izpremenijo pašnik v gozd, za siromaka se nihče več ne zmeni. Razkosavanje pašnikov donaša siromakom bedo, šoli pa samo prokletstvo. V občini, kjer se je poslalo poprej troje ali več pastirjev z moško dobo, je treba sedaj na stotine pastirjev — otrok. Lastniki razdeljenega pašnika se ne morejo več zediniti za odrasle, pametne in skupne pastirje, predragi so ti, pasti morajo otroci, ti so seveda cenejši. Vsi ti otroci, z imenom pastirji, so večinoma otroci šolske dobe, so naši učenci.

Večina prebivalcev na Kranjskem, pa tudi med Slovenci sploh, je kmetiškega stanu. Podlaga kmetijstva in kmetiške blaginje je živinoreja. Kjer ni krav, ni mleka, in kjer ni mleka, je siromaštvo. Ako kmet nima živine, nima gnoja, in ako nima tega, ni več kmet ampak berač. Hote ali ne hote se mora šola ravnati po socialnih razmerah dotičnega kraja. Blagor učiteljem, otrokom in tudi staršem, kjer ne poznajo paše! Ni mnogo šol in krajev med Slovenci, kjer bi ne bilo nobene paše, ali kjer ne bi pasli šolski otroci. Ker je paša na mnogih krajih tesno zvezana s šolo, smo sklenili, da izpregovorimo o nji resno besedo.

Omenili smo že, da se razkosavajo v novejšem času naših kmetov pašniki leto za letom v posamezne majhne parcele in s tem izgube ti svoj prvotni pomen. Skupne paše ni več, vsak posestnik pase svojo živino po svojem svetu s svojim pastirjem. V nekaterih letih izginejo s površja skupni pašniki, ker so zemljemerci neprestano na delu. Povedali smo tudi, da pri razdeljenih pašnikih ni več pametnih in odraslih pastirjev, ampak nadomestujejo te naši učenci. Naš kmet propada v socialnem oziru leto za letom, ni čuda torej, da se veseli razkosavanja, misleč, da si s tem kaj opomore. Izkušnja nas pa uči, da razkosavanje ni prinašalo še nikoli koristi, ampak nasprotno, to donaša škodo. Ni naš namen, to tukaj dokazovati, ampak omenili smo to le radi tega, da dokažemo škodo razkosovanja pašnikov radi šole in otrok.

Otrok je nežno, drevesu podobno bitje. Kakor se da drevo preganiti, dokler je mlado, obrezavati, da lahko dobimo sebi poljubno podobo ter da boljše rodi, tako se nagiblje tudi otrok po odgoji na dobro ali slabo stran. Šola ima plemenit namen, odgojevati otroke, jih vaditi znanosti, žlahtniti srce z lepimi nauki in jih pripravljati na pot samostalnosti v življenju. Lepa je ta naloga, dana nam učiteljem, a je tudi silno težavna, ker naletimo mnogokrat na velike ovire. Kar šola zida, večkrat podere slaba tovarišija, priložnost in druge okoliščine z enim samim udarcem. Tam, kjer ni skupne paše, kjer morajo pasti šolski otroci, je paša poguba, v moralnem oziru kuga, pri napredku v šoli pa velika ovira. — Kaj se vse godi na paši? — Zjutraj, ko se zori večkrat že ob štirih, morajo otroci vstati, kaj malega v hitrici pojesti ter vzeti v roko šibo, največkrat bič za pokanje in gnati past. Znano je, da mladina potrebuje mnogo več spanja kakor odrasli človek. Šest ur spanja zadostuje komaj odraslemu človeku, ne pa desetletnemu zaspančuk-pastirčku. Prvo njegovo delo je, ko prižene živino na določen kraj, da se pošteno naspi. Leže v senco kakega drevesa ter spi spanje pravičnega. Prebudijo ga pekoči solnčni žarki, ker se menja drevesna senca z rastočim dnevom, vstane hitro, gleda debelo okolo sebe, posluša, pa živine ni nikjer. Hajd jo hitro iskat! Nekaj jih dobi na sosedovem travniku, druge na njivi, nekaj jih pa leži prežvekujoč v kaki senci. Vse to ne briga našega pastirčka prav nič; hitro spravi svojo živino skupaj ter jo pretepaje žene na svoj svet, tam zapoje in zavriska, kakor bi se nič ne zgodilo. V bližini se slišijo

drugi vriski in vabeče petje, naš paglavček obrne živino proti oni strani ter leti k družini. Tukaj se začne šele pravo veselje in dirindaj. Igrajo se razne igre, kurijo ogenj in pečejo krompir ali turščico; večkrat ukradejo doma posodo, moko in zabelo, kuhajo žgance ali kaj drugega; sadje daleč na okolo ni pred njimi varno; kupijo ali ukradejo doma smodnik, streljajo in se večkrat tudi osmodijo; pri sebi imajo razna orodja, z njim si delajo razne igrače, sekajo drevesa in delajo stavbe proti dežju. Pri vsem tem delu se tudi pridušajo in kolnejo, prepirajo in tepo, in kadar sta oba spola zastopana, in to je v večji ali manjši meri skoraj vedno, takrat se godi tudi to, česar bi človek ne verjel! Svobodni so, nobeden se ne zmeni zanje, delajo, kar hočejo, večji so učitelji mlajšim, hudobnejši nedolžnim, kar ni garjavo, postane garjavo, kar ni izprideno, pa izprideno. Z vsem drugim se na paši več bavijo kakor s pašo. Za živino se ne meni nihče, ona hodi svojo pot, pastirji pa svojo. Tako se godi dan za dnevom, leto za letom. Ko je čas gnati domov, je ponajvečkrat živina lačna, jeseni zaide na deteljišče zaradi slabega varstva, potem jo napenja, da celo radi tega pogine. Da bi taki učenci vzeli s seboj knjige in se učili, še govora ni.

(Konec.)

Dopisi.

Goriško.

Iz sežanskega okraja. (O odvrčanju jetike; preudarek okrajnega šolskega zaloga za l. 1903; ženska ročna dela; pomanjkanje učiteljev.) — Naš okrajni šolski svet je potom šolskih vodstev poslal učiteljsvu tiskana: „Splošna navodila v odvrčanje jetike“ ter vabi učiteljsvo, da deluje pri mladini v smislu te instrukcije. — Znano je, da je jetika najbolj razširjena in nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo tuberkulozni bacili. Človek se najčešče okužuje po dihalih s tem, da vsope bacile, držee se razpršenih delčkov svežega ali posušenega pljunka jetičnega bolnika. Zato navaja ta instrukcija več točk v pouk učiteljsvu in šolski mladini. In sicer; I. Zabranitev. A. Obvezne naredbe a) splošne, b) posebne. 1. V bolnišnicah. 2. V zdraviliščih in letoviščih. 3. V skupnih stanovanjih vsake vrste. — B. Priporočljiva sredstva. — II. Ozdravljenje. — Ker je ta instrukcija velevažna in potrebna ne le za naš šolski okraj, ampak splošno za vse učiteljsvo in vso šolsko mladino, se mi zdi umestno, da jo „Učiteljski Tovariš“ priobči v svojih predalih. *)

Zaradi te instrukcije se nahajajo v naših šolah povsod pljuvalniki, in strogo je prepovedano pljuvati na tla! V vseh šolah, javnih lokalih, krčmah itd. so na stenah pribite tablice sledeče vsebine: „Tukaj je strogo prepovedano na tla pljuvati.“ — Naj bi tudi drugi okraji važevali to velepotrebno naredbo! —

Nadalje nam je doposlal naš okrajni šolski svet izpisek iz preudarka okrajnega zaloga za l. 1903. Poleg kurantnih stroškov so se sprejele še sledeče postavke:

1.) Za okrajno učiteljsko konferencijo	800 K
2.) „ šolarske knjižnice	400 „
3.) „ učila za šole v okraju	600 „
4.) „ opravo za šole v okraju	600 „
5.) „ poprave šolskih poslopij	3500 „

*) Ta navodila priobčimo prihodnjič, danes ni prostora. Uredn.

- 6.) „šolske vrte v okraju 1000 K
- 7.) „šolske vodnjake v okraju 1200 „
- 8.) „podpore obolelim učiteljskim osebam 400 „
- 9.) „remuneracije najmarljivejšim učiteljem v pouku v nadaljevalnih tečajih 200 „

Iz tega je razvidno, da bodo oni učitelji(ce), ki se bodo potrudili zlasti v pouku v nadaljevalnih tečajih, da dosežejo dobre uspehe v vseh predmetih, dobili remuneracije. To je tudi nekaj. Prej so dajali majhne remuneracije le onim učiteljem, ki so imeli dobre uspehe v nadaljevalnih tečajih o kmetijstvu, a sedaj velja remuneracija tudi za druge predmete, kar je pravično in umestno. Tukaj bi se moralo poseben ozir jemati na učiteljice, ki poučujejo ročna dela. Učiteljice, ki poučujejo poleg drugih predmetov ročna dela, so mnogo obložene. One imajo mnogo dela in sitnosti s tem poukom. — Na enorazrednicah, kjer ni rednih učiteljic, mora okraj. šols. svet plačevati posebne učiteljice ročnih del za ta pouk, a na dvo in večrazrednicah morajo redne učiteljice brezplačno opravljati ta posel. Zaradi tega so naše učiteljice prosile okraj. šols. svet, naj jih on za to delo posebej plačuje. Podpisale so se na prošnjo vse redne učiteljice našega okraja. Okrajni šolski svet je prošnjo zavrgel. Učiteljice so rekurirale na deželni šolski svet. Ta je pa utok zavrnil in poleg tega je finančno vodstvo v Trstu naložilo učiteljicam 40 K (štirideset K) globe, ker ni bil rekurs kolokovan. — Povodom tega so učiteljice napravile utok na naučno ministrstvo, in to je zavrglo ta utok glede posebnega plačila za pouk v ročnih delih, omenivši, da so ročna dela predpisani učni predmet ljudske šole. Globa pa se je znižala za polovico. —

Pri nas je pomanjkanje učiteljev. — V nekaterih letih se je več učiteljev preselilo na Štajersko, ker dobivajo tam boljše plače. Te dni je odšel na Štajersko g. L. Ulčar, učitelj v Koblji glavi. On je sicer rodom Štajerec, ker je sin rajnkega Jak. Ulčarja, bivšega štajerskega nadučitelja. — Temu se ne čudimo, zakaj vsak gleda izboljšati svoje gmotno stanje. Eden učitelj našega okraja je celo zamenjal svojo službo z vojaško suknjo, vstopivši kot enoletni prostovoljec k vojakom, ker upa postati častnik.

Pred dvema letoma so se vršile v našem okraju vojaške vaje. Med raznimi polki so bili uvrščeni enoletni prostovoljci in med temi so bili učitelji, medicinci, juristi itd. — Priliko sem imel s temi mnogo občevati. Bil je med njimi tudi g. Bizjak, bivši učitelj v Vojniku na Štajerskem. Mož je pustil učiteljsko službo in vstopil je kot enoletni prostovoljec v vojake. Pri vajah je bil „korporal“ v 27. pešpolku Leopold II. kralj Belgijski — in glejte, mož je sedaj že nad eno leto častnik (poročnik) v tem polku tam v beli Ljubljani. — Za danes zadosti; o priliki kaj drugega! Opomba uredništva: Pametno je, da si pomaga, kdor si more. V našem stanu je že toliko trpljenja in stradanja, da je neizrečno sramotno za vse tiste, ki nam režejo beraški kruh. To je vnebovpijoč greh, ki ga naj strogo in neusmiljeno kaznuje pravičnost, ako je še kaj! Vedno in vedno moramo apelovati na vladajoče kroge, da nam dajo toliko, kolikor nam je treba, sicer nam bo v resnici kmalu govoriti o stanu, ki izumira.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Sevniško-brežiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 8. sušca t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli na Vidmu po sledečem vzporedju: 1.) Zapisnik. 2.) Društvene zadeve. 3.) Iz šolske prakse. 4.) Nekaj misli o nadaljni izobrazbi učiteljevi (poročja g. Knapič). 5.) Želje in nasveti.

Cenjeni društveniki(ce) se vljudno vabijo, da se udeležijo zborovanja v obilnem številu. Odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 5. sušca t. l. ob 1/2 11 uri dopoldne v okoliški šoli ptujski po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Društvene zadeve. 4. „Pouk v geometrijskem oblikoslovju s posebnim ozirom na pravila, po katerih se izračunajo površine ploskev in telesnine raznih geometrijskih teles“. (Predava g. M. Herić.) 5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vljudno vabi

Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo zbornje dne 5. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v slov. šoli v Konjicah s hospitacijo v 5. razredu: Risanje po Wehrenpfennigovi zbirci.

K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi

Jos. Čeh, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo ima v četrtek dne 5. marca t. l. v ormoški slovenski šoli svoje zborovanje. Vzporod: 1. Zapisnik glavnega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Podavanje: „Ljudski učitelj na kmetih in gostilnica“ (g. Ant. Kosi). 4. Nasveti. 5. Slučajnosti.

Začetek ob 10. uri predpoldne. K obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Goriško.

Občni zbor ajdovske podružnice učitelj. društva za goriški okraj pri Sv. Križu. Dne 5. t. m. se je zbralo učiteljstvo ajdovskega okraja — a ne mislite, da vse — v prelepi vipavski dolini v staroslavnem mestu, pri Sv. Križu. Prihiti so nas obiskat tudi daljni kolege iz kanalskega, goriškega okraja in iz Brd, a nekih gotovih iz Ajdovskega je pa vendar manjkalo. Vidi se jim, da jih ne more nobeden vzvod vzdigniti iz njihovih, kakor se vidi, prijetnih pozicij. Nobena stvar jih ne vznemiri, ne prelepe simpatije deželnih zbornic, ne krasni govor prošulega župana Vidmarja iz Lokavca, ne infamna pisava — „Primorskega Lista“, ne druge enake ljubeznive besede in besedice, govorance in debate naših odkritih in neodkritih sovražnikov. Zato pa je bila resolucija g. tovariša Možine soglasno in z odobravanjem sprejeta. Glasi se: Obč. zbor učitelj. podružnice obžaluje, da so nekateri učitelji tudi v tem okraju, ki se odlikujejo z nenavzočnostjo pri podružničnih zborovanjih.

Tovariš predsednik Medvešček pozdravi navzoče tovariše in tovarišice ter nam prebere kaj lepo pismo g. dr. Hen. Tume, ki nas bodri k vztrajanju v boju in k skupnemu delovanju. Učiteljstvo mu zakliče presrečni „Živio!“ Tovariš Mermolja predlaga sledečo resolucijo: „Dež. poslancu dr. Tumi izreka učiteljstvo iskreno zahvalo, da se je potegnil za korist učiteljstva tako, kakor bi bil moral storiti vsak poslanec, kateremu je kaj ležeče na resničnem izboljšanju pravnih naših razmer. On edini se je potegnil za nekatere zahteve učiteljstva, izražene v prošnjah na dež. zbor in na shodih v Ajdovščini ter v Gorici.“ — Zborovalci sprejmejo predlog in pripomnijo na predlog tovariša Bajta, da se mu da pismena zahvala.

Na to prime besedo tovariš Mermolja, ki nam pojasni naše pravne razmere z ozirom na novi zakonski načrt. Rekel je, da učiteljstvu priznajo njegovo delovanje v prid naroda; izjeme „lokavski igravec in zeleni dohtar“, a ne priznajo mu njegove eksistence, ki si jo mora sam priboriti. Odšli so časi, ko smo prosili; danes je pa čas, ko zahtevamo to, kar nas more vzdrževati. Povedal nam je tudi, da nam niso dali,